P.I.7 Completare

ORTODOXIA

REVISTA PATRIARHIEI ROMÂNE

Preot Acad. Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE
(1903—1993)

O TEOLOGIE PENTRU LUMEA CONTEMPORANĂ

ANUL XLV NR. 3—4 — IULIE—DECEMBRIE 1993

CUPRINS

Editorial: P. F. TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Un slujitor devotat al Bisericii și teologiei ortodoxe, un mare teolog (ortodox) al epocii noastre, coloană a teologiei ortodoxe contemporane* 3

In memoriam, de Pr. prof. dr. Dumitru Popescu 6

Trecerea la cele veșnice a Părintelui Academician profesor doctor *Dumitru Stăniloae*

Funeraliile Părintelui Dumitru Stăniloae, de Gh. Vasilescu 8

La moartea Părintelui Stăniloae, de Pr. prof. dr. Ion Bria 28

PROBLEME INTERCONFESIONALE

Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Rațională creației și implicațiile ei* . 31

Pr. prof. dr. Dumitru Radu, *O culme actualizată a teologiei patristice* . . 35

Pr. prof. dr. Ion Bria, *Spațiul îndumnezeirii. Eternizarea umanului în Dumnezeu, în viziunea teologică a Părintelui Stăniloae* 77

BISERICA ȘI VIAȚA

Pr. prof. dr. Constantin Galeriu, *Revelația și educația* 100

Diac. asist. Ioan Caraza, *«Lumea ca dar al lui Dumnezeu» — coordonată esențială a teologiei Părintelui Stăniloae* 108

Pr. prof. dr. Boris Bobrinskoy, *Rugăciunea inimii și Euharistia* (traducere din: «Prière et Eucharistie», de Măriuca Alexandrescu) . . 112

Olivier Clement, *Cel mai mare teolog ortodox al secolului XX* (traducere din «Le plus grand théologien orthodoxe du 20-ème siècle», de Măriuca Alexandrescu) 120

Dr. Constantin Enăchescu, *Contribuția Pr. acad. prof. dr. Dumitru Stăniloae la edificarea unei filosofii antropologice creștin-ortodoxe* . . . 127

NOTE ȘI COMENTARII

Pr. prof. univ. dr. Petru Rezuș, *Pr. prof. acad. dr. Dumitru Stăniloae* . . 143

Pr. asist. dr. Gheorghe Drăgulin, *Treptele cuceririi celebrității teologului* 145

Pr. asist. dr. Constantin Coman, *Smerenia cuvântului. Ofranda Părintelui Dumitru Stăniloae, la 90 de ani* 150

Pr. Ioan Buga, *Patriarhul neîncoronat al Ortodoxiei noastre* 153

Dan Zamfirescu, *Însemnări despre Părintele prof. dr. Dumitru Stăniloae* 155

Dan Ciachir, *Omul și lucrarea sa* 170

Radu Preda, *Zece capete despre Părintele Dumitru Stăniloae* 174

Arhim. Ioasaf Popa, *Ce am învățat de la Părintele Dumitru Stăniloae* . . 177

Ioan Alexandru, *Doxologie poetică* 179

Părintele Dumitru Teologul — portret-autoportret. Ființenie și delicatețe (Din Almanahul parohiei ortodoxe române de la Viena, 1976) . . . 180

Mihai Diaconescu, *Întâlniri cu Părintele Stăniloae* 183

Costion Nicolescu, *Părintele Dumitru Teologul: ultima convorbire* . 187

Părintele Stăniloae la vârsta patriarhilor. «Teologul speranței» văzut de contemporanii săi 190

Monah Ignatie Marica, *«Via dolorosa» a Părintelui prof. Dumitru Stăniloae* 192

Părintele Stăniloae, *Fragment autobiografic* (A consemnat Remus Andrei Ioan) 196

Gheorghe Anghelescu, *Biografia Părintelui prof. Dumitru Stăniloae* . . 198

legat de Sibiu. Am pornit cu entuziasmul tineresc, cu căldura tinerească și dacă n-ar fi fost această pornire de la Sibiu, cred că n-aș fi putut să continui lucrările mele care merg pe aceeași linie, lucrările de după aceea. Acolo am început Filocalia (primele trei volume din Filocalia s-au scris acolo); am putut să le continui după aceea aici. Am putut să dezvolt în celelalte lucrări ceea ce începusem să afirm acolo: o teologie a iubirii, o teologie duhovnicească, o teologie nelipsită de Duhul Sfânt. Duhul este Cel ce aduce iubirea lui Dumnezeu în noi. O teologie duhovnicească, spre deosebire de teologia raționalistă — scolastică făcută din definiții reci. Cred că Sibiul m-a învățat lucrurile acestea; m-a învățat prin mitropolitul Bălan, care a spus că el a adus, pe când era profesor tânăr, predica cu Hristos în viața preoților, și atunci eu am luat ideea aceasta și am adâncit-o și am făcut din tot scrisul meu teologic o punere în lumină a lui Hristos ca iubitor, ca Dumnezeu iubitor al oamenilor, și ca Cel Care ne cheamă pe toți la iubire.

ÎNTREBARE: *Cum așteptați momentul aniversar din toamna aceasta, iubite Părinte?*

RĂSPUNS: Aș vrea să nu fie pentru mine un motiv de a-mi spori dorința de slavă deșartă, să nu mă scoată din smerenia mea, din conștiința că tot ce-am făcut eu e prea puțin față de ceea ce ar trebui să fac, să nu mă scoată din conștiința că sunt un păcătos.

În ce privește sărbătoarea propriu-zisă, nu știu dacă voi putea să particip pentru că sănătatea mea este atât de șubrezită, încât mi-e greu să umblu, sunt cu toate organele trupului slăbite. Și aș vrea să nu se supere cei ce vor fi acolo, dacă nu voi putea să particip. Să înțeleagă neputințele mele. Nu lipsesc din faptul că nu prețuiesc această cinstire ce mi se aduce, deși am spus că n-aș vrea să o socotesc ca un prilej de slavă deșartă, dar nu disprețuiesc iubirea ce mi se arată prin aceasta, pentru că asta mi-a fost grija în viață să dezvolt iubirea dintre oameni, iubirea dintre creștini. Să-și manifeste iubirea față de mine, pentru că ceea ce ne încălzește pe fiecare este iubirea celuilalt față de el și ceea ce este datoria fiecăruia este iubirea lui față de ceilalți.

Să ne iubim toți în iubirea de Hristos, în iubirea întreolaltă, chiar de nu voi putea fi prezent. Să știe că-i iubesc pe toți și mă bucur de iubirea tuturor față de mine, fără ca aceasta să mă scoată din conștiința smereniei și din conștiința păcătoșeniei mele.

În timp ce mă pregăteam să predau aceste smerite rânduri redacției centrale a revistei «Ortodoxia» (pentru numărul omagial), ne-a sosit întristătoarea veste că în miezul nopții de 5—6 octombrie a apus lin Luceafărul teologiei românești «săvârșindu-și călătoria», purificat de suferințe, înălțându-se în zările veșniciei, dar lăsând în inimile noastre o foarte pioasă și curată amintire a luminii minții, cuvântului și scrisului său de aur și inegalabil.

Regretând nespus plecarea dintre noi a «Părintelui zorilor, a întâi-stătătorului teologiei sfințeniei ca delicatețe desăvârșită și a reactualizării învățăturii patristice, cu accentul pe principiul de persoană, închei cu îndemnul superb și atât de potrivit pentru Părintele profesor Stăniloae, acum adormit întru Domnul (în ostrovul Sf. Lazăr de la Sf. Mânăstire Cernica), al Sf. Apostol Pavel către evrei (13, 7): **«Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința».**

Monah IGNATIE MARICA

PĂRINTELE STĂNILOAE *

M-am născut în satul Vlădeni... Ținea atunci de județul Făgăraș, pe urmă a trecut la Brașov; este prima comună după Codlea. E un sat între Țara Bârsei și Țara Oltului, între munți, între păduri. Nu este foarte productiv agricol. Se face mai mult ovăz, foarte mult fân și oamenii se ocupau cu adunarea fânului din care și vindeau, dar dădeau și la vitele lor, țineau multe vite. Se mai ocupau cu pădurea, adunau lemne din pădure și se duceau la Codlea, la Brașov. Cam din asta

* Preluat din COTIDIANUL din 13. XI. 1992.

trăiau, din vânzare de fân și de lemne. Nu aveau grâu și lucruri care se fac pe la șes. Mai făceau var...

În partea de răsărit a satului, către Codlea, este Măgura Codlei, un munte foarte frumos și foarte înalt. Totdeauna când ieșeam din pragul casei și mă duceam spre șură, vedeam Măgura Codlei... un munte frumos, rotund. În satul meu mă uitam peste Măgură și peste alte dealuri, peste alți munți, mă uitam la cer și mi se părea că acolo este Dumnezeu. În satul acesta m-am născut.

La început credeam că lumea din alte sate trebuie să fie altfel, cu totul altfel. Oamenii aceia nu pot fi oameni ca noi, trebuie să fie ființe, mă rog, cu totul deosebite, fantastice. Și când m-am dus într-un sat vecin, în așa-zisul sat Țânțar, la moară, cu mama cu carul, abia așteptam să văd oamenii de acolo. Când i-am văzut, păi, zic, sunt oameni ca și noi, au și ei ochi, față, gură, ca și noi; credeam că ei sunt cu totul altfel...

...Mama a fost nepoată de preot, foarte bună, foarte sentimentală, ne vorbea mult, ne sfătuia mult. Tata era mai tăcut, mai gânditor. Își aduna oamenii în jurul lui, vorbea sentențios, era ca un fel de filosof al satului.

Nu i-am auzit vreodată să se certe cu cineva din sat. Mă îndemna întotdeauna mama, să zic «Bună ziua» la toate femeile pe care le vedeam când ieșeam pe uliță, pe care le vedeam la poartă. «Zi bună ziua, dragu' mamii, ca să zică: «uite ce băiat cuminte!». Tata mai critica puțin, pe câte unii din sat, dar mama niciodată. «Oamenii din sat, dragu' mamii»... «Da, dar acela e așa și așa!»... «Oamenii din sat, dragu' mamii»... Era foarte bună.

Când mama a rămas însărcinată cu mine, tata a plecat în America, să adune bani să facă o șură. A venit când eram de trei ani. Eu mă jucam pe afară și nu-l cunoșteam... Era un om mai reținut, vorbea mai puțin, dar îl respectam foarte mult pentru înțelepciunea lui și pentru hărnicia lui. De mama eram foarte atașat; pentru că era caldă, vorbăreață.

...Mergeam cu tata în pădure după lemne, mergeam cu părinții după fân, lucram și eram foarte necăjit, în 1916, la începutul lui august, când știam că voiau să mă dea la școală. Cum să plec eu, să las vitele, să las boii? Mă împrietenisem cu ei, mi se părea că și cu boii se poate vorbi... Era o duminică, eram prin așazisele iazuri ale satului cu boii și zic: «acum peste o săptămână trebuie să plec, să las toate aici»... și o aud pe soră-mea strigând: «Dumitre, Dumitre», «Ce este?», «Hai să mergem acasă, Dumitre, că a intrat Armata Română, e la Brașov și se îndreaptă către noi...». Ne-am dus acasă, oamenii își duceau ce aveau mai de preț prin diferite pivnițe ca să le ferească de război.

...Piatra Craiului se vedea la orizont din satul nostru și ziceam: «acolo e România, acolo e România», tata zicea: «Uite, acolo e România».

Părinții erau foarte credincioși, nu exista să nu meargă la biserică toți ai casei... Tata venea de la biserică și după-masă se așeza la masă și citea din Ceaslov. Întotdeauna citea din Ceaslov. Mama nu știa să scrie, n-o dăduseră la școală, deși fusese nepoată de preot.

...Ce viață era în sat! Ce viață bogată în datini, în toate obiceiurile lor, în cumințenia lor, ce viață extraordinară era la sat! Nu mai este acum... Și era o unitate în sat, erau șezătorile... erau șezători de femei, mergeau pe rând în diferite case, în fiecare seară. Vinerea, pentru că nu era voie să toarcă, veneau numai după 12,00. Eu auzeam dintr-un pat acoperit cu scofârlău, auzeam ce vorbeau și era foarte interesant... vorbeau despre credință, își povesteau viața. La niște șezători din acestea am citit «Vămile văzduhului». Ce oftau săracele când spunea cum la fiecare vamă e oprit cel cu păcatul cutare... Se gândea fiecare la păcatul ei și se gândea că va fi oprită de diavol la vama următoare.

...Jocurile de duminica, ce frumoase erau! O bogăție spirituală nemaipomenită. Nu-mi dădeam seama de asta, mă simțeam doar bine în ea. Acolo toate erau minunate. Datinile acestea parcă erau sfinte, spațiul acela cu muntele de la orizont, cu dealurile care ne înconjurau, locurile din câmp unde ne duceam des și aveam atâtea amintiri despre întâlnirile din trecut în ele, parcă erau transparente, parcă dincolo de ele vedeai altceva.

A consemnat
REMUS ANDREI IOAN